

KIRJALLINEN KYSYMYS 702/2012 vp

Homekoulujen kunnostaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Huono sisäilma aiheuttaa merkittäviä terveydelisiä haittoja ja suuria taloudellisia kustannuksia. Huonosta sisäilmasta kärsii arviolta 800 000 suomalaista. On arvioitu, että homeongelmiin ja huonoon sisäilmaan johtavien, muun muassa rakennusongelmien aiheuttamat taloudelliset kustannukset ovat yli 3 miljardia euroa vuodessa ja terveydenhuollon kustannukset 200 miljoonaa euroa vuodessa.

Tutkimusten mukaan sisätiloissa oleva home aiheuttaa monenlaisia oireita, kuten nuhaa, yskää, päänsärkyä ja väsymystä. Homeet aiheuttavat myös hengitystietulehduksia ja allergiasairauksia.

Home on vakava uhka etenkin lastemme terveydelle. Vuonna 2008 työterveyslaitoksen julkaiseman tutkimuksen mukaan vaarallisen huonossa sisäilmassa opiskeli jopa 75 000 lasta. Kuntaliiton tutkimuksen mukaan arviolta 15—25 prosenttia julkisista rakennuksista kärsii kosteus- ja homeongelmista. Tämä tarkoittaa sitä, että arviolta 1 000 koulua on pikaisen remontin tarpeessa.

Joissain kouluissa oppilaiden ja opettajien sairastumiset ovat olleet ilmeisesti huonosta sisäilmasta johtuvia, mutta useimmiten yhteyttä ei saada selville. Tämä aiheuttaa ongelman, sillä välittömiin toimenpiteisiin asian parantamiseksi ryhdytään usein vain niissä tapauksissa, joissa sairastumisia oppilaiden ja opettajien keskuudessa on tapahtunut runsaasti.

Jos homeongelmia ei korjata pikaisesti, niiden aiheuttamat kustannukset nousevat vuosi vuodelta yhä voimakkaammin. Valitettavasti jo tällä

hetkellä kiinteistöjen peruskorjaukset ja ylläpito vievät yhä kasvavan summan koulutoimeen käytettävistä varoista, ja tämä kehitys näyttää jatkuvan. Se tarkoittaa sitä, että yhä vähemmän varoja voidaan käyttää varsinaiseen opetustoimintaan.

Hallitus myönsi ensimmäisessä lisätalousarviossa keväällä 20 miljoonaa euroa koulujen alkaviin peruskunnostuksiin. Valtion avustus kuntien opetustoimen rakennusten peruskorjauksista on 20 prosenttia. Kiinnostus tätä lisäystä kohden jäi kuitenkin melko vähäiseksi, sillä peruskorjaukset olisi pitänyt aloittaa vuoden 2012 puolella.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2013 homekoulujen korjauksiin ja oppilaitosten perustamiskustannuksiin on varattu 58 miljoonaa euroa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä tukeakseen kuntia, että erityisesti koulujen kosteus- ja homeongelmat tulevat korjatuiksi,

miten voidaan varmistaa, että nämä varat jakautuvat oikeudenmukaisesti kuntien kesken ja

pystytäänkö varojen jakautumisen yhteydessä pitämään huoli siitä, että myös väkirikikkaimmat ja eniten valtionosuuksia maksavat kunnat saavat oman rahoit-

KK 702/2012 vp — Pia Kauma /kok

*tuksensa lisäksi riittävän tuen, jonka
turvin korjata koulujaan?*

Helsingissä 20 päivänä syyskuuta 2012

Pia Kauma /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 702/2012 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä tukeakseen kuntia, että erityisesti koulujen kosteus- ja homeongelmat tulevat korjatuiksi,

miten voidaan varmistaa, että nämä varat jakautuvat oikeudenmukaisesti kuntien kesken ja

pystytäänkö varojen jakautumisen yhteydessä pitämään huoli siitä, että myös väkirikikkaimmat ja eniten valtionosuuksia maksavat kunnat saavat oman rahoituksensa lisäksi riittävän tuen, jonka turvin korjata koulujaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perusopetuslain 628/1998 29 §:n mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Kunnalla perusopetuksen järjestäjänä on velvollisuus turvallisen opiskeluympäristön järjestämiseen. Vastuu rakennusten turvallisuudesta ja terveydestä on lähtökohtaisesti kiinteistönomistajilla. Keskeisintä on se, että omistajat puuttuvat kosteus- ja homeongelmiin ja että sekä omistajien että rakennus- ja kiinteistöalan toimintaketjujen rakennusterveyteen liittyvä osaaminen lisääntyy.

Kosteus- ja hometalkoissa tehdyssä tutkimuksessa (Paavo Kero, TTY 2011) havaittiin, ettei kunnilla ole riittävästi home- ja sisäilmakorjausprosesseissa tarvittavaa osaamista. Korjausprosessin tulisi sisältää riittävän laajat ja monipuoliset tutkimukset, laadukkaat korjaussuunnitelmat

ja tarkasti valvotut korjaukset jälkisiivouksiin. Tällä hetkellä monessa vaiheessa on laadullisia ongelmia ja usein korjaukset epäonnistuvat jo siksi, että rakennuksen kuntotutkimusvaihe on ollut vaillinainen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa asiantuntijoista koostuvan arviointiryhmän tukemaan valtionapuviranomaisina toimivia elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia sekä aluehallintovirastoja perustamishankkeita koskevien hankemusten, kuntoarvioiden ja tutkimusten sekä korjaussuunnitelmien arvioimiseksi tavoitteena perustamishankkeiden laadun varmistaminen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset esittivät opetus- ja kulttuuriministeriölle 21.9.2012 mennessä omien toimialueidensa osalta määrärahatarpeen olevan yhteensä n. 31 milj. euroa 30 hankkeeseen ja näiden lisäksi varasijalla n. 5 milj. euroa 8 hankkeeseen. Kiinnostus korjaushankkeisiin osoitetun määrärahan hakuun on ollut suuri, sillä hakemuksia on määräajassa toimitettu yli 70 oppilaitosrakennushankkeeseen. Määrärahan puitteissa avustuksia voidaan myöntää alle puoleen hakemuksista.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tarkistaa vuosien 2012—2015 rahoitussuunnitelman vuoden 2012 osalta ja asettaa lokakuun aikana korjaushankkeisiin osoitetut 20 milj. euroa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käyttöön myönnettäväksi kosteus- ja homevaurioituneiden rakennusten korjaushankkeisiin ja niitä korvaaviin uudisrakennushankkeisiin.

Alueellinen tasapuolisuus määrärahojen jaossa otetaan huomioon siten, että tuettavien hankkeiden kustannusarvioiden osuudet kustannusarvioiden summasta vastaavat mahdollisimman hyvin ko. alueen oppilasmäärä suhteessa koko

maan oppilasmäärään. Määräaoha osoitettaessa käyttöön alueellinen tasapuolisuus voidaan ottaa huomioon paremmin pitkällä aikavälillä rahoitussuunnitelmaa vahvistettaessa kuin yhtenä vuotena toteutettavan erillisen lisämäärärahan jaossa. Yksittäisen vuoden määrärahojen osalta alueellinen tasapuolisuus on toteutettavissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toiminta-alueiden tasolla.

Maakunnalliset liittojen asettamat hankkeiden kiireellisyysjärjestykset ovat pohjana rahoitussuunnitelmia vahvistettaessa seuraavalle neljälle vuodelle. Rahoitussuunnitelmia vahvistettaessa alueellinen tasapuolisuus maakuntien tasolla otetaan huomioon pitkällä aikavälillä usean vuoden jäniteellä. Maakunnalliset liitot ovat avainasemassa asettaessaan kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien hankkeita kiireellisyysjärjestykseen.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2012

Opetusministeri Jukka Gustafsson

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset tekevät vuosittain esityksensä seuraavan neljän vuoden rahoitussuunnitelmaksi opetus- ja kulttuuriministeriölle, joka vahvistaa rahoitussuunnitelman seuraavan vuoden talousarvioesityksessä ja valtioneuvoston kehyspäätyöksessä ko. osoitettuun määrärahasoon. Opetus- ja kulttuuriministeriö on saanut 14.9.2012 mennessä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten esitykset vuosina 2013—2016 rahoitettavista hankkeista ja vahvistaa rahoitussuunnitelman vuosille 2013—2016 vuoden loka—marraskuun aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sopinut tutkimushankkeen toteuttamisesta, jolla selvitetään em. korjaushankkeiden onnistuminen. Tavoitteena on tuottaa tietoa sekä kuntien korjaushankkeita koskevien prosessien kehittämiseksi että myös valtionhallinnon tukiprosessien kehittämiseen.

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 702/2012 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml:

Vad ämnar regeringen göra för att stödja kommunerna så att fukt- och mögelproblemen framför allt i skolorna saneras,

på vilket sätt kan man säkerställa att de här medlen fördelas jämnt mellan kommunerna och

kan man i anslutning till fördelningen av medlen säkerställa att även de folkrikaste kommunerna och de kommuner som betalar mest i statsandelar förutom den egna finansieringen får ett tillräckligt understöd för att sanera sina skolor?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt 29 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) har den som deltar i utbildning rätt till en trygg studiemiljö. Kommunen är i egenkap av utbildningsanordnare för den grundläggande utbildningen skyldig att ordna en trygg studiemiljö. Ansvaret för tryggheten och de sanitära förhållandena i byggnadernas bärs i princip av fastighetsägarna. Det är av största vikt att ägarna ingriper mot fukt- och mögelskadorna och att kompetensen i fråga om de sanitära förhållandena i byggnaderna ökar hos ägarna och inom verksamhetsprocesserna inom bygg- och fastighetsbranschen

I en undersökning som gjordes inom åtgärdsprogrammet Fukt- och mögeltalkot (Paavo Kero, Tammerfors tekniska universitet, 2011) observerades

att kommunerna inte har tillräckligt med kompetens som behövs för saneringsprocesserna i anslutning till mögel- och inneluftsproblem. Saneringsprocesserna bör inbegripa tillräckligt omfattande och mångsidiga undersökningar, högklassiga saneringsplaner och noggrant övervakade renoveringar med tillhörande slutstädningar. För närvarande finns det i många faser kvalitativa problem och saneringarna misslyckas redan av den orsaken att konditionsundersökningarna av byggnaderna har varit bristfälliga.

Undervisnings- och kulturministeriet tillsatte i samråd med social- och hälsovårdsministeriet en utvärderingsgrupp bestående av sakkunniga för att stödja närings-, trafik- och miljöcentralerna och regionförvaltningsverken i deras uppgift att i egenskap av statsbidragsmyndigheter bedöma ansökningar, konditionsvärderingar, konditionsundersökningar och saneringsplaner i anslutning till anläggningsprojekt i syfte att säkerställa kvaliteten på anläggningsprojekten.

Före den 21 september 2012 har närings-, trafik- och miljöcentralerna för undervisnings- och kulturministeriet framlagt att behovet av anslag för de egna verksamhetsområdenas del uppgår till sammanlagt ca 31 miljoner euro för trettio projekt och därtill som reserv ca 5 miljoner euro för åtta projekt. Intresset för att söka det anslag som har anvisats för saneringsprojekt har varit stort i och med att antalet ansökningar för byggprojekt för läroanstalter vilka inom utsatt tid lämnades in uppgick till över sjuttio. Inom ramen för anslaget kan understöd beviljas för färre än hälften av ansökningarna.

Undervisnings- och kulturministeriet granskar finansieringsplanen för 2012—2015 i fråga om 2012 och ger i oktober närings-, trafik- och miljöcentralerna tillgång till 20 miljoner euro

som kan beviljas för saneringsprojekt för fukt- och mögelskadade byggnader och för nybyggnadsprojekt för att ersätta fukt- och mögelskadade byggnader.

Den regionala jämlikheten vid utdelningen av anslagen beaktas på så vis att andelen kostnads-kalkyler för understödda projekt av summan av kostnads-kalkylerna så bra som möjligt motsvarar elevantalet i området i fråga i proportion till elevantalet i hela landet. Vid anvisningen av användningen av anslagen kan den regionala jämlikheten beaktas bättre i samband med att finansieringsplanen på långsikt fastställs jämfört med den utdelning av separata tilläggsanslag som sker separat för ett år. I fråga om anslag som utdelas för ett enskilt år kan den regionala jämlikheten beaktas på närings-, trafik- och miljöcentralerna verksamhetsområdesnivå.

De prioritetsordningar som landskapsförbunden har gjort upp ligger till grund för fastställandet av finansieringsplanerna för de följande fyra åren. Vid fastställandet av finansieringsplanerna beaktas den regionala jämlikheten på långsikt för flera år framåt. Landskapsförbunden är i en nyckelposition i och med att de gör upp prio-

ritetsordningen för projekt som ska genomföras av kommunerna och de övriga utbildningsanordnarna.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna framlägger årligen sitt förslag till finansieringsplan för de följande fyra åren för undervisnings- och kulturministeriet som fastställer finansieringsplanen i följande års budgetförslag och statsrådets rambeslut för den anvisade anslagsnivån i fråga. Till undervisnings- och kulturministeriet har fram till den 14 september 2012 inkommit förslag från närings-, trafik- och miljöcentralerna om projekt som bör finansieras under 2013—2016. Ministeriet fastställer finansieringsplanen för 2013—2016 före utgången av oktober—november.

Undervisnings- och kulturministeriet har i samråd med social- och hälsovårdsministeriet kommit överens om att genomföra ett forskningsprojekt för att utreda hurdana resultat de ovan nämnda saneringsprojekten har lett till. Målet är att producera kunskaper för att utveckla både processerna som gäller kommunernas saneringsprojekt och statsförvaltningens understödsprocesser.

Helsingfors den 15 oktober 2012

Undervisningsminister Jukka Gustafsson